

СЕЉАК.

Недељни лист, за кућу, поље и башту, са илустрацијама.

Излази сваког
ЧЕТВРТА.

Издаје и уређује:
БОРЂЕ РАДИЋ.

Предплатна цена:
годишње . . . . . 4 ф. а. „
полугодишње . . . . . 2 „ „ „
на 3 месеца . . . . . 1 „ „ в

Год. II.

У Новом Саду, 23. маја 1863.

Број 20. и 21.

Православни:				КАЛЕНДАР.				Римокатолички:			
Мај	Ч.	16	Теодора освјец.	23	Михаила Епие.	Мај	Ч.	28	Вилхелма	4	БРАШАНЧ.
"	П.	17	Андроника апост.	24	Преп. Сим. на д.	"	П.	29	Максима	5	Јоанна
"	С.	18	Теодота мучен.	25	Ш. обр. глави	"	С.	30	Едуард	6	Рорб.
"	Н.	19	ДУОВИ	26	Апостола Карпа	"	Н.	31	Петропила	7	Лукреција
"	П.	20	ДУОВ. ПОНЕД.	27	Мучен. Терапонта	Јуни	П.	1	ЈУНИ Грац.	8	Медард.
"	В.	21	КОНСТ. и ЈЕЛ. ☉	28	Никити Еп. Балк.	"	В.	2	Еразм.	9	Прим.
"	С.	22	Василеска Муч.	29	Муч. Теодос	"	С.	3	Колотил.	10	Маргар.

Новац и земљодјелство.

Између непрестани и свакидашњи тужби од дуже времена наши економа највећа је та, да су оскудни на новцу. При свем том, што је економ у стању свога зајмодавца довољно осигурати, неизказано му је тешко новаца данас на зајам подићи. Шта је дакле тому узрок, и дал' би се дало овоме помоћи?

Кад новац земљодјелству оскудно дотиче, то је узрок тому тако јасан, да би само узалудно и време губећи било, кад би се о овом што даље писати хтело. Оно је сад у опште оскудица на новцу; узимајући пак данашњу потребу у обзир, слаба је понуда од стране капиталиста. Али није ова оскудица само код нас, у целом је свету то, и свуди производи нагомилани чекају само, да тко новац за њи понуди, те да се једаред оно докучи, које се одавна очекује. Све су занатлиске и вештачке струке исто тако на новцу оскудне, не само земљодјел-

ство. Без сумње би се јако напредовало, кад би се земља дубље орала и боље гнојила; али не мање желити је, да се и испод земна блага на виши степен вредности њихове подигну, те да тиме трговина и обртност на онај степен развитка свога дођу, на којим су се те две струке у Енглеској већ давно попеле од гвожђа и угљена су Енглези оно направила што ове две ствари и јесу; гвожђе и угљен може и Аустрија на највиши степен, материјалног благостања ради, подићи.

Оскудица у новцу је зло, које данас, може бити осим Енглеске и Холанда, цео свет осећа. Ми видимо данас у најбољим земљама, на каквом степену камата стоји, од које се сваки уплашити мора. У многим је државама сјеверне Америке закона камата 10%; у златом богатој Калифорнији је камата 3—4% месечно. Проматрајмо сад суседне аустријске државе, пак ћемо наћи да је у Русији средња камата 8—10%, у Србији 12, а у Турској 18—24%. Што је у

Турској тако велика камата, том је може бити узрок, што у тој држави јошт довољне сигурности нема.

Укидање каматни закона, које економи тако жељно изчекују, неће никакве помоћи донети. Без сумње ће се после укидања ови закона економима већма новац нудити, али је питање: под каквом ценом? Питање је у обште то: дали ће се економ са обртником на новчаном тргу мерити моћи? Ми овде без отлагања одговарамо: „никад!“ Доходци земљодјелства су соразмерно добитцима обртничким, врло незнати. Стара је то ствар, и ономе свету који своје рачуне точно води одавно позната, да земљодјелац на узајмљени новац никад више од 4—5% камате платити неможе, ако мисли да не пропадне.

На овом се проматрању и оснивају каматни закони од старији времена јошт, код свију народа. Овог законодавца је та намера била, да земљодјелцу, који крваво до крајцаре долази, јефтиније новца набави, те да овај поред свог труда пропасти немора. Што цјел ова постигнута није — нити се постићи може — о том је цео свет једног мјења.

Нашим сељацима неможе се доста напрепоручивати, да се зајма окану, гди би више од 4—5% камате плаћати морали, јер ми на жалост нашу имамо данас више примера, гди су наше, негда газде, тим начином, да су високе камате плаћали, сасвим упропантене. То је безбожност и нечовечанство од они који то чине, и тим начином човека до просијачког штана доведу.

Земљодјелац је самом природом на то упућен, да са својим сопственим новцем само ради. Његово место није на новчаном тргу, и од тога нека се далеко удаљава, ако мисли себи добра, будућности и обетанка у данашњем свету. Ако се пак једаред новчано оштетијо, а оно ће га та судба постићи, за које му и латински стари пјесник. Хорац завиди, да ће се од новчани послова — *procul negotiis* — удаљавајући се, држати онет мотике и рала, земљу своју с' мирним чувством обдјелавајући, ал ће се за будућност тим опаметити, да се у оно не пача, што за њега није. D — 1.

О одгајању — однеговању — коња.

1.) Ко оће коње да одгаја, тај мора имати неку особиту наклоност за коње и њихово одгајање. Земљодјелство без скотова неможе обсто-

јати. У новијем добу што покушаваше, да обрађују земљу с' машинама, без скотова, могу се занета тог' оканути; ал' и занета су само покушаји, јер машина може радити, ал неће гноја дати, без ког нема земљодјелства. При нашим околностима је најнуждније одгајање говеда, односно и оваца. То су до данас сви доказивали, да је у економији одгајање говеда и оваца преко нужно, ал за одгајање коња није нико јошт рекао, да је и то исто тако нужно, као и прво. Пак шта више, налазе се људи, и у оним предјелима, гди одгајање коња на вишем већ степену стоји, да за њи и немаре. Пак зато, тко нема особиту вољу и наклоност на то, нека се тог посла и окане.

2.) Ко оће коње се успјехом да одгаја, тај мора и знања за то имати. Говеда, која у економској вредности најближе коњма стоје, могу се одгајати и без особити знања. Ма се и догодила каква несрећа при телењу, онет на посетку остаје телећег печења, ал код ждребења тог нема, зато се мора на свашта пазити при одгајању коња.

3.) Ко оће коње да одгаја, мора се постарати за добре кобиле, и кад на добру наиђе не треба ни за које новце да је прода. Због добре кобиле може, ма и лошији ајгир уважења добити, ал због хрђави кобила може и најбољи ајгир своје уважење изгубити. С' другим речма: Кобила је при одгајању коња у већој важности, или бар у толикој истој, као и ајгир. Ово нас подпуно уверава, кад кобилу од једне, а ајгира од друге пасме спаримо. Мазгов, долазећи од кобиле и магарца ајгира, сасвим је другчији скот, нежели онај, који долази од магарице и ајгира коњског.

4.) Ко оће коње да одгаја, мора за своје добре кобиле и добре ајгире набавити, нежалећи ни трошка ни труда. Ако држиш, да оно ждребе, које ће се ождребити, не вреди толико, да се за доброг ајгира мало више плати, то ти онда цео посао не вреди ништа, и онда је најбоље: оставити се свега.

5.) Ко оће коње да одгаја, мора се јако за то заузети, да му кобила ждревна остане. Јалова кобила исто толико штете наноси, као и јалова крва; то је при одгајању све једно. Да кобилу примајућу задобијем, мораш је после ждребења на 9 до 11 дана под ајгира пустити, ал тако, ако кобила није болестна. У свима случајевима је нужно, кобилу дотле ајгиру пуштати, докле се код ова вурати непочне, т. ј. докле ајгира неухте више. Онда се може узети, да је ајгира примила.

6.) Ко оће коње да одгаја, тај несме на брз новчани добитак рачунати; одгајање коња се

најкасније — од свију други скотова — исплаћује. То је одвећ тешко, добитак какав при одгајању коња израчунати, у обште би могло човек рећи, да при одгајању коња нема штете; јер колико нас коњ кошта док га одранимо, по то би га могли и купити. Корнет коње сам одгајати у томе лежи, што је коњ скоро рећи из руке ми израстао. Трошак, који при одгајању коња имам, неосећам тако јако, као кад морам на једаред велику суму новаца за њега издати; а друго знам шта сам однеговао, нећу се морати при куповању преварити дати. Добро одгајање се и добро исплаћује, само што је тај добитак јако променљив, због тога, што је и цена јако променљива.

7.) Ко оће коње да одгаја, мора имати и стрпљења, и мора е' мањим производом започети, пак онда све точно прорачунати, и тек онда свој посао продужити. Код већег производа нађе се лакше какова погрешка, нежели код мањег; код мањег се све да боље удесити и извршити.

8.) Ко оће коње да одгаја, мора за то све оправе имати. Коње као теоце везане у шталу одгајати, сасвим је наопачке. При таквом одгајању добијемо скотове, што као коњи изгледају, али она својства немају, што треба коњи да имају. Коњ мора имати костију, а кости се само скакањем и ходом добију. Због тога је ливада и пространа авлија нуждна.

9.) Ко оће коње да одгаја, несме ране штедити, јер величина и јачина коњска лежи у — зобној торбици.

10.) Ко оће коње да одгаја, мора ждребад као ждребар, а не као коње сматрати. Ждребе, ма оно како велико и јако било, само је ждребе, и јошт не одрастао коњ. Ко неможе дочекати, док му ждребе неодрате и недође до своје јачине, ко га већ друге године у плуг и у кола вата, ко га пре времена подкива и седла, тај никад добре коње имати неће. Пре времена употребљивана ждребад, завржљаве већ у трећој, четвртој години, и остану таки док су живи!

О багрему — драчу — и јасену.

Притјажатеље већи и мањи добара код нас, тешко је на то приволети, да дрва саде; ал не зато, што би може бити та места е' другим каквим скупљим производима засејали или засадили, но зато, што им је жао за то крајцару издати, која би им се после, тако рећи, у стостручила.

Зато се нашим газдама препоручује, да таква дрва саде, која брзо расте, мало неге и трошка изискивају, која су за алате газдачке

сасвим способна, и која се врло брзо исплате, и на онај, за њи потрошен капитал, добре камате доноси. — Од пређе пак и данас се чешће препоручује „бреза“; истина, да ово дрво у младости врло брзо расте, и да се лако одрани, и за гдикоје потребе добро дрво даје, опет — по бољим и точнијим искуствама — није препоруке достојно, због тога највише, што брзо престане растити, што мало лада даје, и тиме земљу око себе слабо заклања и што одпаднути лиет слабо гноја земљи даје.

Бреза је само више за љубитеље, који је у банти вољу.

Другчије пак стојимо са багремом. Овај зактева одрешену земљу, без особите ране, он се подигне без велике муке најбоље из семена. За задобити добра семена, ваља узети оне мауне, које сваке године доноси, излупати ји, и семе чисто очистити. Идућег пролећа се у плитке јарчиће на редко посеје, ако се желе биљке после 2 или године расађивати. Ови млади расади су слатко јело за зеце, и због тога ји треба одти њинове непријатеља чувати. Због тога што брзо расте, што му дрво особита својства има, и тога ради се свуда брзо и по добру наплату продати даје, што лена лада даје и што се брзо расплођава, препоручити се може сваком мањем и већем газди, да га сади. Лишће му — у оскудним годинама — добро сено даје, које овци врло радо једу.

Јасен је најлепше дрво у нашим шумама, које се особито леним лишћем одликује. Најјачу је зиму у стању издржати, и због тога га и далеко на северу наћи можемо.

О користним својствима и драгоценим плодовима овога дрвета, на које се до данас мало пазило, говорио је др. Маркарт ово: Дрво стабла јасеновог способно је за столарске послове, а старија дебла могу се за грађу употребити. Фришко сваљено је лакше од растовог и буковог дрвета, а осушено је у 0,4 теже. За огрев је исто тако добро као и буково, и врло је мало лошије од липовог дрвета. Од плода јасеновог прави се киселина нека, која се на више начина употребљава. У Јапану ове плодове соли, и носе у Китај, гди ји као лек узимају. Осим тога су плодови најглавнија рана косовима.

Ј. К. шумар.

Проја.

Проја се за јело исто тако употребљује, као и пиринац, а осим тога се рани у кућевном одношају, живина е' њоме. У Босни, Старој Србији

и другим јужним предјелима европским, меље се проја као и жито, и меша са житним брашном, које укусан леб даје. Слама од проје је добро сено за марву, особито за овце, и много је питавије од ражне, шеничне или јечмене сламе. Кад се ова у пола зелена крвама даје, добију краве лепог, густог и доброг млока. Може пак служити и за огрев.

Проје има две врете:

1.) Наша обична проја (*die gemeine Rispenhirsen*, *panicum miliaceum*), које цвет у висеће, налик на zobно влаће лежи; семе јој је бело, жуто или угасито, а стабљика са класом нарасте 3—4 стопа високо.

2.) Талијанска проја (*der Kolbenhirsen oder italienische Hirsen*, *panicum italicum*). Ове проје је и цвет и клас другчији од прве; ова врста више, али мањег, ситнијег зрна даје.

Проја изискује исто тако поднебије као и кукуруз, и гди се год кукуруз сеје, може се и проја сејати. Друга врста, талијанска проја, зактева дуже лето нег' прва наша обична. Земља средње добротe одговара сасвим природи проје; проја воле сушу, и због тога јој прија, кад је у пескуљи, која влаге пропушта, посејемо.

Проја се свуди исто тако сеје као и код нас, и може се одма у пролеће посејати, или после какве летине, кад се ова скине. Ово последње можемо ми овде чинити, будући је код нас лето доста дугачко, ал у сјеверним предјелима, гди је лето краће, мора се у пролеће као главан усев у чисту земљу посејати.

Што се тиче препраћања земље, у коју ће се проја посејати, то је доста једаред је само преорати, пак после сејања једаред предрљати, то је довољно; ал после проје се мора земља ђубрити, јер она јако земљу изиса и ослаби.

Проја се сеје одма, чим се летња рана скине, ово је код нас добро уведен обичај. Препоручитељно је проју јутром пре исхода и вечером после заода сунца сејати, јер голо семе на земљи нетрпни сунца; семе се мора тако загнути чим се баца.

Код нас се проја на широко сеје, а има људи који је у браздицама сеју. Које је боље, неможе се казати, при доброј радњи је и једно и друго добро.

Ако проја изникне, без да је кише на њу пало, то можемо добру жетву изчекивати; а паднели кише пре него што изникне, то онда нагло проклија а брзо после застане.

И мувар је врста проје, и много наличи на ону талијанску проју, о којој смо напред рекли, немци је зову: *ungarische Kolbenhirsen*

oder *Mohar*, *panicum germanicum*. Шта смо о проји у смислу земље, поднебија и сејања рекли, важи и за мувар.

Нешто о краставцима.

Како у мају започне непрестанце лепо време, а ти узми неколико семена од краставаца и мети ји у један обичан цветни лонац, с' једног трета од краја. Земља у лонцу нека је обична црна баштенска са мало песка помешана. Семе треба само онако површно помећати на земљу, не забадати него треба са даном другог лонца ји земљи приљубити, пак онда с' таком истом земљом само ји толико покрити, да се баш непровиде.

Овај лонац сад треба метути у чинију какву, која је водом напуњена, да се земља у лонцу том водом од оздо накваси тако, да буде површност сасвим наквашена. Ту чинију с' лонцем треба метути на топло место какво, н. пр. на огњиште. Већ после 24 сата издигну семена, ону на њима лежећу земљу, и онда изгледа, као канда би каква кртина у лонцу рила.

За то време док је лонац на огњишту, треба увек воде у чинију досипати, ако је место гди лонац стоји сувише врело, да би ницајуће семе довољно влаге имало. Овде у лонцу остане семе обично до трећег дана, а онда су и биљке већ 1—2 палца високо нарастле, а жиле им кадкад и до 4 палца нарасте.

Сад се ове биљке из лонца расађивати морају. По сред леје, на коју ји расадити желимо, мора се изкопати јарчић од своји 2 палца дубљине. Кад је ово учињено, изврне се лонац са биљкама, ал лагано, пак једну по једну биљку пазљиво, да се ни најмање и ни једна жилица неповреди, узимајући, међу се у тај ископан и за њи припраћен јарчић. Жиле, које ни додирнути нетреба, нужно је са ситно посејаном земљом обасути тако, да биљка на свом месту управо стоји. Ако је време лепо и јако топло, нетреба никад више од 25 комада пресајати, и тако ји са заливачом залити, да буде земља кроз мокра, и да вода у јарчићима јошт стоји. После овог пак може се даље пресађивати.

Оно је неверојатно, како брзо расад расти, кад се овако поступа.

Биљка од биљке мора бити у растојанију од једне стопе.

Шта је јошт при оваком поступку корисно? То, што црви немогу семе покварити ни прогристи. Овако вели француски: „*Journal de l'agriculture.*“

Мразова сестрица, у економском погледу.

Мразова сестрица, die Herbstzeitlose, Colchicum autumnale, позната је као лепо цвеће по баштама и по ливадама. Кад већ све цвеће и у башти и на ливади повене, онда тек мразова сестрица свој цвет развија, ког и дуплог има, и због тога је и омиљена — ал само као цвет. Име је добила од туд, што и у саме мразеве цвета. Цвет јој је лиласт, и врло леп. Лист јој је налик на лалин. Цвет јој изађе пре од листа, јер цвет цвета у јесен, а лист изађе тек у идуће пролеће.

Цвета овог има на гдекојим ливадама пуно, и то је увек јасан знак хрђаве ливаде, јер је цвет за траву врло штодљив; загуши је, претоме сву рану, и подаље око себе је тамани, као и вилина косица.

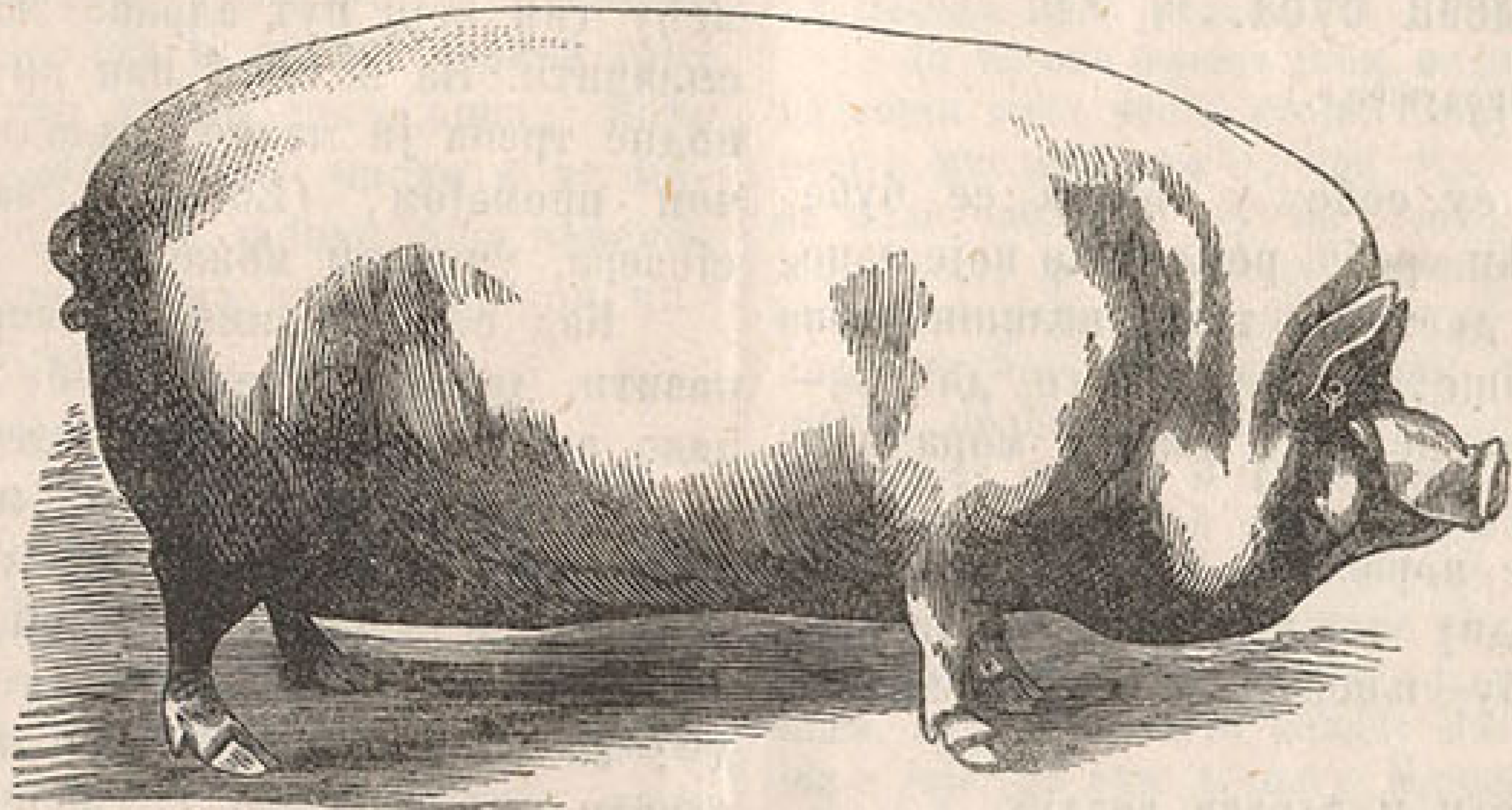
Мразова сестрица је, ако се кадгди и за

ћем, кад је лист сасвим изишао, што дубље га посећи, тим прво лук изтруне и пропадне.

Ко много од ње на ливади има, а незна како је се курталисати, тај нека, у мало воде натољена плаветна камена сри умаче, пак лишће посече, пак ће је утамани.

Свинче.

Кућевно је свинче најпотребније животно за кућу због лакоће којом се даје изранити; због пријатног укуса његовога меса, које се посаљено дуго одржати може и због његове масти и сланине. Ни једно кућевно живинче не да се на толико начина у кући потрошити, као свинче; цело му се тело може употребити, и долази у разном виду сирмаку и богатом на трпезу. Од меса и црева правимо укусне кобасице; маст му је нај-

лек противу костобоље узима, кроз отровна, и од најстарији већ времена, као љут отров позната.

Најотровнији је: лук и семе. Има врло много примера, да су се и деца играјући се с' тима пуно семена главицама отровала и умрла. Противу тога отрова најпречи је лек одма што више слатког млека пити, и пресна масла (путера) силом и што више најести се.

Исто је тако и за марву цвет и лист јако штодљив; алаљива телад многа помру, чим га се наједу; маторија марва ништо га ни окусити неће. Лист од мразове сестрице у сено покошен кад се осуши, изгуби нешто мало свој отров, али опет марви штоди, те неће ништо тог сена јести, гди листа мразове сестрице има.

Цвет је врло тешко утамани. Лук стоји подубоко у земљи, и мора човек дубоко ашовом копати, док га добије. Сваки економ мора га таманити са своји ливада, а може чинити проле-

потребнаја част за сирмака и богатога; крв, црева, једном речи цело тело му човеку за рану служи, а чекиње, кости и кожа се опет на друго употребљују.

Свиње производити, особито је препоручително по сели, а баш и у варошима; јер гриота је оно из кујне — помије, остатке свакојаке и друге ствари — бацати, кад се може с' тиме и свинче држати.

Кад оћеш свиње за приплод да бираш, мораш пазити: да има здраве кости, јасне и животне очи, лепу њушку, кратке кости, широке прси, дугачка леђа, фину кожу, малу главу, средан врат и добро израшћен стражњи део.

Ко жели од свиња праву корист имати, тај мора прво гледати, да му је свинче здраво, јер од нездравог нераста и крмаче, само нездрави прасици бивају, а овакове је тешко одранити.

На величину свинчета нетреба никад гледати, јер више се пута догоди, да једно велико

свинче само толико поједе као два мања, а ова два мања више хасне донесу, то се није једаред збило.

Највише на то дакле гледати ваља, које се свинче брзо угоји, а то се види, ако свинче има кратке ноге, кратку главу, спрчасту њушку, оклопљене уши, и широка прса.

Расе свиња има више; а најглавније су: србијанска раса, немачка, влашка, мађарска, китајска и енглеска. Енглески голи свињи се као понјбоље угојити даду. Овде у дрворезу стављамо свинче једно, које је на економској изложби изложено било у Прагу $\frac{1}{16}$ Маја 1860. г. Ово је свинче од голе енглеске расе било, $12\frac{1}{2}$ месеци старо, 4 стопе и нешто мало више дугачко, 26 палаца високо, у простору је било $5\frac{3}{4}$ стопе а тешко је било 557 фунти.

Свилена буба.

(Продужење.)

Какве треба да су собе у којима се бубе ране, и кад бубе лећи треба, рекли смо које лане које пак ове године доста о тим, измишно би дакле било о тим више говорити; него да пређемо сада: на шта се посебце пазити мора при рањењу буба.

Пазити се дакле мора:

Прво: На сходну топлоту и то у сваком периоду, то јест добу њеног живота, особито при свлачењу.

Друго: На чисти и здрави воздух.

Треће: На чистоту кревета и целе собе, гди се бубе легу и ране.

Четврто: На добру и довољну рану, која у почетку да се из младог, а доцније из зрелог и чврстог листа состои.

Пето: На равно раздјелење буба по кревети. —

Шесто: На равно раздјелење по старости њеној и добу. —

Мићемо сваки овај предмет по на особ претрести.

I. О Топлоти. Будући да бубе из оног предјела долазе, у којима је небо благо и топлота свагда једнака, то се морамо и ми старати, да топлоту ову художествено произведемо. А то се може грејањем соба лако учинити. Дрва, буди Богу фала, имамо доста, а сламе јошт више. — У топлим предјелима већ није тако, као код нас могуће, меру топлоте по вољи и по потреби производити, и зато предјели ти

нису за бубе баш најбољи, јер им је прекомерна врућина несносна и штетљива. Она ускорава, истина возраст њиов, расту веће; али су при том лакомије на јело; зато много ране потребују; на промени топлоте врло су осетљиве и лако се могу разболети. На великој топлоти погане много, тако да се не може довољно начистити: ово пак квари воздух. Најпосле није им ни свила тако добра и фина, као они, које су у умереној топлоти рањене.

Што су бубе старије, то и топлота мора све мања бити.

У првом веку мора имати 19 степени, а то је онда кад у соби без аљине стојати можемо.

У 2-гом веку мора имати 18 степени

У 3-ем " " " 17 " "

" 4-ом " " " 16 " "

" 5-ом " " " 16 " "

тако да се соба напоследку са свим излади и своју обичну воздушну топлоту задржи. Ако се међу тим који пут здраво залади, треба је мало смлачити. На великој пак врућини, особито око подне треба ји малко разладити, које се мало јачом промајом, (Luftzug) затвором прозора од сјевера, учинити може.

Кад се на зими прозори отварају, треба пазити, да ладаи ветар бубе не задане; јер могу лако све пропасти. Тако исто и велика врућина. — Бубе могу пре умерену ладноћу, нежели велику топлоту поднети; дакле пазити ваља, да топлота нигда испод 10. а нигда више од 20. степени небуде. Што је већа топлота, то више једу; за то им треба више листа преправљати и давати.

При свлачењу нека је свагда мало топлије, а тако исто и при завијању. Светлост им не штоди ни мало, само не смеду сунчани зраци управ на њи падати; Кад дакле сунце сија, то с' оне стране треба завјесе спустити.

Севање муња и грмљавина не штоди такођер ништа; али опет запара пред каквим временом, или гроза после времена, може им вред нанети, ако се чиме непредупреди. —

2. О воздуху. Воздух мора колико је могуће од штетљиви испаренија чист бити, но будући да рана, ђубре и саме бубе испаренијем своим воздух у малом простору покварити могу, то га треба непрестано понављати.

Ако у соби, гди се бубе ране удара, или нам је, кад у њу ступимо тешко дисати, то је знак да собу изветрити треба. Но прозори се не смеду сасвим отворити, ако је на пољу или врло ладно или магловито, ако киша пада или врло запаран ветар дува. За поправљање воздуха

не ваља никакав кад, ни од самог сирћета, јер све то јошт већи зашт причинјава. Најбоље се дакле новим и свјежим-воздухом помаже.

Исто им је тако и влажан воздух шткодљив. Влажан воздух познаје се најбоље на соли, која се одма, како се у такову собу унесе одпусти. На лепом и сувом времену даје се томе лако помоћи; но кад киша пада, и кад је велика магла, отворање нам прозора и врата слабо помаже. У овом случају треба на врати отворене фуруне мало сувог иверја, или грања, или сламе запалити, то јест, ако се фуруна из себе ложи. Ево овде се види дакле нужда и потреба такови фуруна; за то нека сваки сељанин, кој бубе ранили жели и такову фуруну себи купи и гди треба намести. — Да се код буба кошуље прати или сушити не смеду то ваља сваки зна.

Но у време пресвлачења треба да воздух при прописаној топлоти и мало влажан буде, да се тако посо пресвлачења буба ма у неколико олакша. Сасвим сув воздух и превећ велика топлота била би им за ово време шткодљива; Зато је нужно, да се по соби мало чисте воде попрска или се неколико мокри ланени крпа повеша. Сапуњаве воде или другог ма каквог јаког мириса треба се здраво чувати.

(Продужиће се)

Да воће леп и пријатан мирис добије.

Узми сува цвета од зове, пак онда мети јабуке или крушке пореду у једну кутију коју можеш добро затворити; на сваки ред посни ове зове, пак кад ти кутија или сандук напуњен буде, а ти добро затвори, пак ће ти од тог за једно 3 недеље воће особити мирис добити.

Даске од винове лозе.

Ми држимо да је лоза слаба шибљика само, а богме она може кадкад и до такве дебљине нарастити, да се од ње даске сећи могу. Код нас се ово редко догађа, ал у топлијим земљама има тога доста. Страбо, славан грчки земљописац, који се у 17. години после Христа родио преповеда о једном чокоту, који је тако дебео био, да га два човека обуватити нису могла. Чокот може 5 до 600 г. родан бити. У Француској и Италији има виногради, који су јошт и данас онакови, какви су пре 300 година били, и носе лепе родове.

„Лудило“ или „вртоглавица“

Лудило или вртоглавица, die Drehkrankheit, је једна од најчудноватији овчији болести, која скоро рећи изкључимо само на јагањце напада, и ни једна болест тако јагањце не десеткује, као ова.

Болест се ова брзо позна, јер од ње нападнуто јагње изгуби тако рећи сва чувства, и постане лудо, због чега се на наши, од други оваца удали и престане јести, а кад иде, све покрће, главу на криво држи и све се окреће.

Ова болест није непрестано у глави, него кадкад само дође, и то, што је време мутније, тим чешће.

На јагањце од 5-8 месеци најчешће напада, од 12 месеци врло редко.

Да ће ова болест доћи, видити се може, што јагње на наши врло често стаје, главу држећи као када би нешто мислити хтело; при том страњливо шмрка а за мало час, опет весело насти почне. Доцније пак, кад болест већ узме мах, почне јагње слабити и непрестано лешка, док напослетку од тешки и јаки болова неугине. Од почетка пак праве болести до свршетка, прође подуже времена, и за цело то време мучи се јагње; обично 3-4 месеци.

Кад се болест ова већ сасвим укаже, то ћемо одма на глави примјетити моћи, кад на гдикоја места само претиснемо, да је кост мекана и да при тиску мало понушта. Испод ове кости налазе се бешикице неке, које могу бити велике као лешњик и као кокошије јаје. Ја сам летос у једном селу овде близу Беча извадио такову бешику, која је овако велика била,

као овај нацртај, и две мање. Кад оваку бешикицу погледите, видићете на површију њеном неке мале животињске, које са слободним оком гледане, као маково семе изгледају а са увеличателним стаклом ће те приметити, да су те животињске са сисајућим органима неким снабдевене. Ове се животињске могу у ту бешику увући, а могу се и на њено површије извући, и што живље ово у- и извлачење бива, тим већи болови јагњету. Кад је време ведро, онда су мирније,

а чим је време облачно, одма се комешати почну. Ове животињице сисају с' оним њиовим сисајућим органима мозак јегњету, и по палочају ове бешибице, накрећу јагањци главе њиове, и желе тиме бол умањити. Лежили ова бешика на малом мозгу, које је врло ред-тко, или из међу великог и малог мозга, онда јагње нос подигне; лежили пак већма напред, онда главу право пред собом држи, и због тога при оду више пута пада.

Ови бешикица има обично 2-3, ал има ји богме — но врло редко — и до 7, и то је узрок, да јих је тешко излечити.

Лечити ову болест, врло је несигурна ствар, и ја је из дуже времена тим лечим, ако ми је бешика ближе, не дубоко у глави, да је иглом за тај носач начињеном прободем, те да она у бешики налазећа се ливотина изтече.

Господине уредниче! Ја свима вашим читаоцима препоручујем: пре јагње заклати, кад се болест укаже, нежели икаква покушаја за излечити је чинити.

Др. А. Шмидт.

ц. кр. марвени лекар у пензији.

Коњска „несвестица“

При овој болести стоје коњи сасвим ожалашћени, једу врло мало, спусте главе земљи и иду као луди, кад ји из штале пустимо. Гдикоје коње нападне несвестица при раду, и онда посрћу неко време, а на послетку падну. Како се ова болест на ма који начин укаже, треба коњу пустити мало крви, и три пута преко дана по 2 лота у води растопљене салитре давати, на које ће болест ироћи. [III, 9—86]

Да цвеће црвеније буде, н. пр. руже. Поспи око руже истучена угљена, пак ће ти цвеће много светлије и црвеније бити. [289]

Маст за косу. Узми по фунте чисте свињске масти, и изпери је са ружичном водом, разтопи 2 лота чиста бела воска, додај ону маст, пак све то процеди; овој процеђеној смеси додај мало од руже зејтина, добро измешај, и помећи у суде какве оћеш. [6—79—2a]

Да посејано семе пре проклија, препоручује аустриски баштовански лист, да се ово покрије са плавим стаклом. Ово се даје употребити, код финијег цвећа. [288]

Да целер дуго леп и фришак одржиш, закопај га једно две стопе дубоко у земљу, без да га пре опереш или да жиде и лишће засећеш. [114]

Петрожељ, веле немецке баштованске новине, нетреба сејати на широко, но у редове, јер се овако боље плевити, развијати и дебље растити могу, а и влага се ту боље задржава. [101]

Да гусенице са купуса разтераш, помећи у вече између расада лишћа од иђирота (Baldrian). [557]

Да јагоде више рода донесу, треба земљу, у којој су усађене, с' пролећа гипсом посути. [529]

Укисељено пиво у сирће да претвориш, које је винском налик. Саспи укисељено пиво у отворене каце, пак баци у њега усијано камење. За кратко време ће се указати на површију пива нека зелена стеља, коју пазљиво скинути треба. Затим се мете нешто шпиритуса и шећера унутра, и за неко време од тог лепо и јако сирће буде. [15-3]

Смола за муве. Узми 2 лота олаја — од репице — и 1 лот калафоније. Ово на тијој ватри разтопи, пак намажи шибљике, и у песак позабадане помећи ји на више места у собу. [62]

Да крава при мужи мирно стоји, мети јој за време муже у ладну воду замочену крју на крста. [526]

Т Р Г О В И Н А.

У ш е т н и.	Тежина		По жу на ц				Н о в а ц.	У б а н к а м а			
	од	до	од		до			од		до	
	фунти	фунти	фор.	н.	фор.	н.		фор.	н.	фор.	н.
Жито банатско	85	88	4	60	5	—	Царски дукат	5	26	5	28
„ бачко	84	85	4	10	4	30	Крунаш	15	25	15	30
„ потиско	84	86	4	30	4	75	Сребро	110	—	110	25
Наполица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Раж	76	80	2	70	2	90	Срећке државне од год. 1839. од 100 ф.	152	50	153	—
Јечам	68	70	2	20	2	30	„ „ „ „ 1854. „ 100 „	94	75	95	—
Зоб	45	50	1	65	1	80	„ кредитног завода од 100 ф.	133	30	133	50
Кукуруз	79	83	2	40	2	60	„ Естерхазиве од 40 ф.	96	50	97	50
Проја	—	—	—	—	—	—	„ Палфијове од 40 ф.	36	75	37	25
Пасуљ	—	—	—	—	—	—	„ Виндишгрецове од 20 ф.	21	—	21	50
Репица	—	—	—	—	—	—	„ Кеглевићеве од 10 ф.	14	50	15	—